

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Holly Miller
WHAT MIGHT HAVE BEEN

Copyright © 2022 by Holly Miller
Translation Copyright © 202 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04354-9

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

H O L I M I L E R

Kako
je
moglo
biti

Prevela Tatjana Bogunović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2022.

„Šta si uradila?“

Zastajem u pabu pored table sa ispisanim menijem zanatskih piva, sa telefonom na uhu. „Dala sam otkaz“, ponavljam. „Upravo sada. Mi-slim, pre deset minuta.“

„Obavestila si ih da daješ otkaz?“

„Više sam kao... izjurila napolje.“

Moja sestra nekoliko sekundi pokušava da se smiri dubokim disanjem. „Opa! Dobro...“

„Nisam mogla više da izdržim, Taš. Ovo je prevršilo svaku meru.“

Zamišljam je kako klima glavom, trudeći se da razume. „Nešto će iskrsnuti“, kažem, sa sigurnošću koju svakako ne osećam.

„Da pogodim: univerzum ti čuva leđa?“

Uspevam da se osmehnem, iako nesigurno. „Nadam se.“

Autobus koji će me odvesti kod Taš neće stići još sat vremena, tako da sam se sklonila u pab *Krijumčari* i naručila koktel verđžin meri. Nakon što sam dobila piće, ostajem za šankom. *Krijumčari* su nešto kao institucija u Šorliju: to je prvo mesto ikada gde su me uslužili, gde sam slušala muziku uživo i upoznala momke koji nisu bili moji školski drugovi.

Sedim, zagledana uprazno, pa odsutno dodirujem aplikaciju za horoskop na telefonu. Čitanje horoskopa postalo je moje najnovije skriveno zadovoljstvo, poput gledanja treš TV serija ili jedenja kolača u krevetu. To je ono što nikada ne biste priznali pred nekim ko vam se sviđa. Ali pomalo izaziva zavisnost. Skoro kao igranje lutrije. *Možda ću ovoga puta...*

Čitam današnje predviđanje, a srce mi blago poigrava u grudima.

Danas ćete krenuti putem nove karijere. Ako ste bez partnera, ovo bi takođe mogao da bude dan kada ćete naleteti na svoju srodnu dušu.

A onda, kao u usporenom snimku, to se i događa. Dok dižem ruku da bih privukla barmenovu pažnju da mi donese novo piće, osoba pored mene ustaje, i neko drugi seda. „Kriglu *ginisa* molim, druže.“

Barmen okleva, a onda me pogleda. Moj novi kompanjon se okreće i pogledi nam se sreću.

„Oh, izvini.“ On se široko osmehuje, i upućuje mi najprijateljskije izvinjenje ikada. „Nisam te video.“

Što je najčudnije: osećam kao da ga poznajem. Kao da smo se ranije sreli. Ali ne mogu da se setim kada i kako.

On je onaj zgodni tip koga favorizuju reklame za trikotažu – tamna čekinjasta brada, razbarušena kosa i suzne oči. Njegov izraz lica dok me gleda – raspoložen i intenzivan u jednom – u kombinaciji sa slatkom izmaglicom njegovog losiona posle brijanja tera me da udahnem.

„Zdravo. Neka, samo ti poruči“, kažem.

„Šta piješ?“

„Oh, stvarno ne treba...“

„Ne, insistiram.“

„Pa, verdžin meri, onda. Hvala.“

Na njegovu čast i moje olakšanje, ne pokušava da doda čašu votke u moju porudžbinu, niti da ubaci onu jadnu šalu o tome da su pabovi, po tradiciji, mesta gde se pije.

Kada stigne piće, on gleda po prostoriji, onda sleže ramenima i ostaje na stolici pored mene. „Nemaš ništa protiv? Večeras je krcato.“ Podiže svoju čašu prema mojoj. „Ja sam Kejleb, inače.“

Ime mi nije poznato.

„Lusi.“ Popravljam svoju raščupanu kosu, poželevši da sam barem pomislila da pogledam u ogledalo pre nego što sam izjurila iz kancelarije. Ovde je superzagušljivo i sve vrvi od tela između debelih zidova i niskog plafona, i pretpostavljam da je samo pitanje vremena kada ću početi da venem od toplote.

Kako je moglo biti

Zamišljam Taš kako se na ovaj prizor hvata za čelo, i očajava zbog moje neraščešljane grive i izgužvane haljine. Oduvek sam smatrala da je moja sestra malo uglađenija verzija mene: desetak centimetara je viša od moje prosečne visine, ima za nijansu ili dve plaviju kosu, i za nekoliko lumena sjajniju kožu. Ipak, Kejleb deluje opušteno, kao da mu verovatno nije previše stalo do glatke kose ili sjajne kože, što je isto tako dobro.

„Sećam se kada je ovo bilo pravo neugledno mesto“, govori on, pijuckajući iz krigle, pogleda uperenog u zaslepljujući zid od flaša džina iza šanka. „Sada je to sve zanatsko pivo i popularni kokteli i pica na drva.“

„I savršeno postavljene objave na *Instagramu*.“

„I smešne grickalice na šanku.“ Gura činiju prema meni. „Vasabi grašak?“

Smejem se i odmahujem glavom, pokušavajući da ignorišem lepršanje u grudima. „Ja sam više devojka za čips od škampa.“

Osmehuje se, podiže šaku i udaramo pesnicom o pesnicu, a njegova ruka je ispod moje.

„Znači, ti si odavde?“ pitam, razmišljajući da li bih nekako mogla da saznam da li se poznajemo.

On klima glavom. „Ti?“

Potvrdno uzvraćam.

„Ovo je tvoje utočište petkom uveče?“

„Ne baš.“ Oklevam, ali onda reči počinju da se prelivaju u prostor između nas. „Zapravo... upravo sam dala otkaz.“

Gleda me razrogačenih očiju. „Opa! Dobro. Dakle, ovde si... da zaboraviš tugu?“

„Ne. Mislim, bila je to dobra stvar, dati otkaz. To je princip.“

„Pa, onda, čestitam.“ On podiže čašu, a onda – na samo milisekundu – gledamo se pravo u oči. Osećam kako mi se stežu pluća, a toplina se širi po koži. „Bravo za tebe.“

„Hvala“, uspevam da odgovorim, a onda – verovatno da bih odvrtila ili njega ili sebe od sveg tog uzbuđenja, koje je već sigurno vidljivo – kažem: „Pa, a ti – jesi li zaposlen?“

Klimne glavom. „Ja sam fotograf.“

„Stvarno? Time se izdržavaš?“

Nasmeje se. „Verovala ili ne, mi postojimo.“

„Izvini“, kažem užasnuto. „Samo sam mislila... ima mnogo ljudi koji sanjaju takvo zanimanje, pa... Impresionirana sam.“

On se osmehuje i klima glavom u znak zahvalnosti. „Pa, pošto si slobodna... koji je tvoj posao iz snova?“

Oklevam. Mogla bih da mu kažem – *oduvek sam zaista želela da napišem roman* – ali to bi me pretvorilo u osobu od koje ljudi pokušavaju da pobegnu na zabavama. „Zapravo, još nisam sigurna.“

„A šta si radila pre nego što si dala otkaz?“ Sada se okrenuo prema meni, očiju pažljivih i sjajnih.

„Radila sam za reklamnu agenciju.“

Otpija pivo iz krigle, podignutih obrva. „Zar ih imamo u Šorliju?“

Smejem se. „Samo jednu, zapravo. Voleli smo da mislimo o sebi kao o malim ali moćnim.“

„A ti si dala otkaz jer...“

Oklevam, i upravo kad se setim najboljeg načina da to objasnim, ukočim se.

Ne. Ne može biti.

Brzo trepćem, pokušavajući da shvatim da li je ono što vidim stvarno.

Jer, niotkuda, na delu ulice vidljivom sa mesta gde sedim, primećujem poslednju osobu na svetu koju sam očekivala da vidim.

Skoro sa druge strane izloga, zastao je da pogleda neku stvar na svom telefonu. Dok gledam u šoku, osećam da srce počinja da mi kuca malo brže.

To je sigurno on.

Maks. Maks Gardner.

„Izvini“, promrmljam, gurajući svoju stolicu struganjem, tako snažno da se umalo prevrne. Napuštam Kejleba i piće, probijam se laktom kroz gomilu i konačno izlazim na ulicu. Hladnoća vazduha nakon topline kafane izvlači mi dah i kao da mi srce skače u grlo.

„Makse“, to je sve što kažem.

On podiže pogled i ja ga upijam – crni vuneni kaput, odelo na pruge, isti sjaj u pogledu, ista oštra vilica, bez traga godina na lepom licu. Visok,

lep, dostojanstven. Na momenat stoji nepomično. Trenutak je bacio čaroliju.

Pokušavam da povratim glas. „Zdravo.“

On se nežno osmehuje i prilazi. „O bože, to si zaista ti. Zdravo.“

2

Ovlaš se grlimo, što je smešno jer smo se Maks i ja smejali ljudima koji su to radili, a onda se odmičemo da pogledamo jedno drugo. Po drugi put večeras proklinjem činjenicu što ne izgledam baš najbolje, odnosno što izgledam onako izmoreno kao kada imaš previše toga na umu.

Maks i ja nismo prijatelji na društvenim mrežama, a kao svaki dobar advokat, on ne deli svoj profil na *Fejsbuku* i *Instagramu*. Nikada se nisam usudila da ga pratim ili da ga dodam kao prijatelja, ali s vremena na vreme proveravam njegov *Linkedin*. Nikada se ne menja: advokat za nekretnine u *Hejford Vest Vajtu*, ili *HVV* ako volite akronime, što je američka advokatska firma koja ima britansku kancelariju u gradu.

Njegova profilna slika – profesionalno snimljena i tipična za Maksa – prilično verno oslikava čoveka koji stoji ispred mene. Isklesana vilica, plava kosa, đavolji pogled. Izraz lica koji potvrđuje da će vaš slučaj shvatiti ozbiljno, ali sa iskrom koja nagoveštava da će burno proslaviti tu pobjedu.

Osoba sa kojom je trebalo da budeš, moje srce šapuće bez dozvole. *Ona koja ti je izmakla*.

„Šta...“ kažem na kraju, jer neko od nas mora da počne da govori. „Šta ti radiš ovde?“

„Radim. Pa, na neki način.“ Trlja vilicu, i izgleda neuobičajeno stidljivo. „Imao sam sastanak odmah pored *M2*, a onda sam pomislio... mogao bih i da nastavim, da prošetam stazom sećanja.“

Staza sećanja. Mislio si na mene.

„Zapravo sam razmišljao da pokušam da stupim u kontakt s tobom, ali...“ Na trenutak odluta. „Nisam bio siguran da li još živiš ovde, i da li uopšte želiš da me vidiš, i...“

„Ne, to je... Naravno da želim da te vidim.“ Osmehujem se, a emocije se komešaju u meni. „Šta si radio? Nešto zabavno?“

On se smeje. „Ni najmanje. Išao sam na teren. U jednu od onih visokih poslovnih zgrada. Navodno se krade struja iz susednih zgrada. Sve je vrlo dosadno.“

Smešim se na reč *navodno*. „Dakle, ostvario si svoj san. Da budeš advokat.“

Dok se smeška i klima glavom, u njegovim očima primećujem tračak ponosa, što je više nego zaslužen. Osećam čudno zadovoljstvo što gledam advokata Maksa, u njegovoj ispeglanoj beloj košulji, sa sivom kravatom, naprednog i pametnog, onakvog kakav je uvek želeo da bude.

Nekoliko minuta razmenjujemo priče, o njegovom životu u Londonu, i čudnom preokretu koji se danas dogodio u mom profesionalnom životu, pre nego što postane pomalo smešno što ovaj razgovor vodimo stojeći na trotoaru, dok je plima ljudi koja prolazi petkom uveče prinuđena da nas zaobilazi.

Pročistim grlo. „Slušaj, hoćeš da odemo na piće, ili...“

„Zapravo“, kaže on, gledajući na sat i kiselo se osmehujući, „moram da se vratim u London. Imam let sutra rano ujutro, a nisam se čak ni spakovao. Ovo je sve bilo pomalo... neplanirano.“

Uzbuđenje u mojim grudima jenjava. Možda je njegova stara želja da mi pobegne još prisutna. Ali ipak se smešim. „Blago tebi. Putuješ na neko lepo mesto?“

„Sejšeli. Na dve nedelje.“

„Sam?“ Ovo je izašlo je iz mojih usta pre nego što sam uspela da se zaustavim.

On odmahuje glavom. „Idem na ronjenje. To je grupno putovanje.“

„Zvuči neverovatno“, kažem, odahnuvši u sebi – iako, naravno, nemam na to pravo – što to nije romantični beg za dvoje. „Pa, možda kad se vratiš, možemo...“

„Svakako“, kaže on, gledajući me pravo u oči, zbog čega mi se stomak grči od zadovoljstva. „Treba skoro deset godina da nadoknadimo.“

Na trenutak zurimo jedno u drugo, i teško mi je da skrenem pogled.

„Ovo je pomalo ludo“, kažem, na kraju. „Koliko ljudi ima u Šorliju svakog dana?“

Kako je moglo biti

„Stotine? Hiljade?“, kaže on, smešeći se. Mora da misli na istu stvar kao i ja – sigurno misli? „Pa ipak... evo nas.“

Razmenjujemo brojeve, a onda ga gledam kako odlazi kaldrmom, i u glavi mi se roje misli. Je li moguće da je moja glupa aplikacija bila u pravu – jesam li upravo naletela na svoju srodnu dušu? Toliko sam često mislila da je za mene Maks jednostavno bio pravi momak u pogrešno vreme.

3

„Uradila si pravu stvar“, uverava me Džuls kada joj ispričam da sam juče napustila posao. „Dovoljno su te zavlčili.“

Još sam u krevetu, ćaskam preko video-poziva sa svojom najstarijom prijateljicom, osobom koja je bila uz mene od osnovne škole i koja me uvek umiri u vremenima neizvesnosti.

„Hvala“, kažem, grizući usnu. „Mada mi sada, po danu, deluje da sam malo pre naglila.“ Po pravilu, nisam neko ko donosi ishitrene odluke. Ponekad popijem kafu kasno uveče, stavim smelu nijansu karmina ili nasumično izaberem neku stavku sa menija u restoranu, ali to je najviše koliko rizikujem.

Džuls pijucka čaj. Kao i ja, nedavno se probudila. Kosa joj ispada iz repa i ona je sklanja sa lica. „Pa, šta je Džordžija odgovorila kada si joj rekla da daješ otkaz?“

„Ne mnogo, zapravo. Mislim da je bila u šoku.“

Kada sam počela da radim u *Figaru* pre devet godina, izgledalo je kao srećna prilika koju nisam u potpunosti zaslužila – posao u jedinoj kreativnoj agenciji u Šorliju, samo nekoliko meseci nakon što sam napustila fakultet. Prvo bitno sam se prijavila za posao tekstopisca, ali Džordžija me je zaposlila kao planera, jer je imala blagu ideju da njena nova agencija neće daleko stići bez njega. Odmah sam pristala – bila sam tako zahvalna što mi je uopšte ponudila posao – i zaklela sam se da ću ponovo pomenuti posao tekstopisca kada se skrasim i dokažem. Na početku nas je bilo samo šestoro, a zajedno smo razvili posao do četrdesetak ljudi, koliko ima danas. I većinu tih godina bilo je dobro. Inspirativno na više nivoa. Ali, duboko u sebi, nisam bila planer: oduvek sam želela da pišem.

To mi je bilo u krvi. Sve vreme dok sam istraživala proizvode i firme, povezivala se sa klijentima ili sastavljala izveštaje, znala sam da moje srce zaista leži u pisanju. Škrabala bih naslove, slala kreativne predloge timu, ponekad davala nacrt da bih pomogla piscima.

Sve je došlo do vrhunca juče po podne, kada sam otkrila da je Džordžija angažovala spoljnog tekstopisca. Pet puta do sada je taj posao obećala meni, a onda ga je dala nekom drugom.

Upala sam u njenu kancelariju zahtevajući objašnjenje, nakon čega me je neuverljivo obavestila da nije pravo vreme, i da ne može dozvoliti da me izgubi iz sektora planiranja. Tako da sam – iznenadivši i sebe i sve ostale – jednostavno izašla.

„Pa, šta sad?“, kaže Džuls, grizući parče tosta. „Hoćeš li se preseliti u London?“

„U London?“ Čujem svoj eho, kao da je upravo rekla *na Mesec*.

„Da. Zar te nisu pozvali iz one velike agencije pre nekoliko nedelja?“
Klimam glavom. „Samo zato što traže planera.“

Dogodilo se to da mi je regruter za najprestižniju kreativnu agenciju, *Supernova Soho*, poslao poruku pre dve nedelje. Oni zapošljavaju najbolje talente u industriji, i redovno se takmiče za najveće naloge u zemlji, osvajajući klijenta za klijentom, nagradu za nagradom. Famosno nemilosrdna, *Supernova* ima žestoku reputaciju: zbog regrutovanja zaposlenih koji rade u konkurentskim kompanijama, redovnih zahteva da se ostane na poslu i preko noći i odbijanja da priznaju radne vikende. Ali plata je enormna, a kancelarija ima svoj bar, teretanu i sto za manikir. Pored toga, tu su i legendarna putovanja za zaposlene sa svim plaćenim troškovima.

Godinama sam dobijala slične poruke od raznih regrutera, ali sve one su se nekako poklapale sa razlozima zašto ne bi trebalo da napustim *Figaro* – još jedno Džordžijino obećanje da će mi dati posao tekstopisca, povećanje plate, Šorli je izabran za najbolje mesto za život u Velikoj Britaniji, članak *Gardijana* o stanovnicima Londona koji u masama beže iz grada. I, da budem iskrena, bila sam prilično srećna u Šorliju, živeći sa Taš, njenim mužem i mojim sestrićem. Nikada nisam ozbiljno razmišljala da se preselim u prestonicu.

Kako je moglo biti

„Ovo je savršen trenutak, Lus“, kaže Džuls. „Imamo slobodnu sobu. Bukvalno, danas. Kara se seli.“

Džuls je otišla iz Šorlija u London pre skoro dvanaest godina da bi studirala medicinsku negu, i nikada se nije vratila. Poslednje tri godine živela je u zajedničkoj kući u Tutingu. Kao i ja, i ona je štedela da bi kupila sopstveni stan, a u međuvremenu je deliti kuću bilo jeftinije od jednosobnog stana. Osim toga, kuća je samo jednu ulicu udaljena od bolnice u kojoj radi.

Imala je razne cimere tokom godina – što nam je prečesto predstavljalo svojevrstu zabavu – ali njena trenutna ekipa deluje prilično pristojno. Srela sam ih nekoliko puta. Kara je posebno bila srdačna i duhovita, sa grlenim smehom i sklonošću da pravi tost sa sirom usred noći.

I ta Džulsina kuća je lepa. Da, otrcana je i pohabana, sa oljuštenim tapetama i utabanim tepisima i stalnom simfonijom kapanja i curenja. Ali tu je i topla, domaća atmosfera. I uvek je puno ljudi. To je mesto gde mogu da zamislim da sam bezbedna.

Džuls mi kaže da Kara ide na put. Jugoistočna Azija, zatim Australija.

Stomak mi se steže, a pogled mi pada na prozor moje spavaće sobe. To je instinktivna potraga za vazduhom, za izlazom.

Nekoliko puta mirno udišem, a zatim gledam u telefon. „Jesi li ozbiljna?“

„Da! Prihvati taj sjajan posao u agenciji i useli se kod mene.“

„Ali... Mislim da ne želim da budem planer u Londonu više nego u Šorliju.“

„Onda postani tekstopisac. Mislim, možda ćeš morati da počneš od niže pozicije – ali pogledaj sve to iskustvo u industriji koje imaš.“

I portfolio, pomišljam, oprezno. Oglasi koje sam skicirala u slobodno vreme, moji tekstovi koje kolege iz tima nisu prihvatile, skice na kojima sam radila sa dizajnerima, samo iz zabave.

„Osim toga, znaš ko još živi u Londonu“, značajno kaže Džuls.

„Ko?“, kažem nevino, čak iako mi um šapuće: *Maks*.

„Maks.“

* * *

„Maks?“, kaže moja sestra nekoliko minuta kasnije kada sam sišla dole na doručak, očiju razrogačenih poput jelena pred farovima.

Taš nije volela Maksa, još otkako mi je slomio srce.

„Znam, znam. Ali sinoć je bio divan. Izgledalo je... da mu je drago što me vidi.“

„Šta je radio u Šorliju?“

„Samo je bio u prolazu. Zbog posla“, rekla sam, odlučivši da joj ne govorim o tome kako mi je Maks otvoreno priznao da je krenuo putem uspomena.

Taš mi pruža kafu. Dok kopam po kutiji *koko popsa* za njenim besprekornim kuhinjskim šankom, ona se sprema da ide u teretanu, od glave do pete obučena u sportsku opremu *sveti beti*, i sa ogromnom flašom vode u ruci.

Pre dve godine sam se uselila kod Taš i njenog muža Sajmona. Bio je to deo velike ideje – više njene nego moje, na početku – da mi pomogne da uštedim novac i da kupim svoj stan. U stvari, mrzim da živim sama, a ionako sam žudela za društvom nakon što sam se razišla sa bivšim, tako da je ispalo prilično dobro.

To nije tolika žrtva za Taš i Sajmona kao što zvuči. Njihova preuređena seoska kuća ima šest spavaćih soba i dva prava krila, a tu sam i u ulozi nezvanične dadilje. Nalazi se oko petnaest kilometara u unutrašnjosti, okružena samo ogromnim obradivim poljima, bez bližih suseda. Tišina ovde ponekad može da deluje jezivo, zbog čega žudim za zvucima talasa koji se razbijaju o stene ili metežom oduševljenih turista koji lutaju kaldrmisanim ulicama Šorlija.

„Džuls misli da bi trebalo da se preselim u London“, kažem kroz zalogaj, dok Taš skakuće zagrevajući mišiće. „Kod nje ima slobodna soba.“

Brazda na Tašinom čelu se produbljuje. Prestaje da poskakuje. „Lus, samo zato što si naletela na Maksa, ne možeš samo da se pokupiš i...“

„Nije to“, kažem, jer zaista nije. Mislim, jeste – u mom horoskopu juče jeste slučajno pisalo da ću naleteti na svoju srodnu dušu, i deluje smešno misliti da bi se to moglo odnositi na bilo koga drugog osim na Maksa. Ali je horoskop takođe nagovestio i da bi trebalo da krenem put nove karijere. Džuls ima slobodnu sobu, a ja sam *dobila* tu poruku

Kako je moglo biti

od regrutera reklamne agencije: možda svi znakovi pokazuju u pravcu Londona.

„Imam bolju ideju“, kaže Taš.

„Nastavi“, kažem sumnjičavo, jer – da se razumemo – razgovaram sa osobom koja uživa u vežbanju pre doručka.

„Zašto ne iskoristiš ovu priliku da pišeš? To je oduvek bio tvoj san.“

„Da, tako nekako sam i ja razmišljala – tako što bih pokušala da dobijem posao tekstopisca u reklamnoj agenciji.“

„Ne, mislila sam...“ Taš okleva, a onda se osmehne. „Pogledaj šta sam juče našla u radnji.“ Ona se naginje ka činjini s voćem, i ispod nje izvlači letak.

NAPIŠITE Taj roman! SVI NIVOI SU DOBRODOŠLI.

NEDELJNE RADIONICE. PET FUNTI PO ČASU.

VODI OBJAVLJIVANI ROMANOPISAC

RAJAN KARVEL.

Gledam u nju. „Da napišem roman?“

Ona poseže preko šanka i hvata me za ruku. „Znaš, neposredno pre nego što si otišla na putovanje, pročitala si mi onu kratku priču koju si napisala, i potpuno si me... oduvala. Iskreno, Lus, od tada razmišljam kako treba da uradiš nešto sa svojim pisanjem. Pa, možda je ovo tvoja šansa. Da počneš da radiš ono što zaista voliš. Zar nisi rekla da imaš ideju za roman?“

Gutam knedlu. Na mnogo načina, ona je u pravu: pisanje fantastike jeste ono što volim da radim. Mislim da mi se ta želja rodila u detinjstvu kada sam bila nezasiti knjiški moljac: uvek bih se okretala knjigama kada su stvari postajale neizvesne ili kada mi je bilo potrebno da pobeđem i da se izgubim na neko vreme – kao kada su tatu proglasili viškom na poslu, ili kada se desio niz provala u našoj ulici, ili kada je naša voljena baka na kraju podlegla raku stomaka. A knjige u kojima sam tražila utehu bile su, gotovo bez izuzetka, priče o ljubavi. To su bile knjige kakve su moji roditelji oduvek imali po kući, budući da su bili bezvremeni stari romantici. Tako sam se tokom praznika i vikenda, kao i tokom školskih večeri, uz svetlost lampe ispod pokrivača, gubila

u *Orkanskim visovima* i *Gordosti i predrasudi*, *Ani Karenjinoj* i *Doktoru Živagu*. Priče, naravno, nisu uvek bile vesele, a ljubav nije uvek pobeđivala. Ali svidelo mi se ono što im je bilo zajedničko: to da su u centar pažnje postavljali ljubav, tu univerzalnu, sveobuhvatnu emociju, sa snagom da nas ili upotpuni ili uništi.

Kako sam rasla – a posebno u trenucima razočaranja, bolova u srcu ili traume – moja strast za čitanjem pretvarala se u želju da pišem, u čežnju da vidim da li mogu učiniti da se drugi ljudi osećaju onako kako sam se ja osećala kada sam čitala: dirnuta do suza, nadahnuta, utešena.

Tako sam počela da pišem onu vrstu fantastike koju sam najbolje razumela: ljubavne priče. Na fakultetu sam se pridružila grupi kreativnog pisanja, učestvovala na konkursima, čak sam objavila nekoliko kratkih priča u studentskom časopisu. Pisanje je postalo moj oblik izražavanja, način da pokušam da shvatim život. Čak i kada sam napustila studije engleske književnosti, rekla sam svima da će biti u redu, jer kada sam krenula da putujem svetom, krenula sam i da postanem pisac. I u tom trenutku, imala sam ideju za roman – napravila sam postavku, likove i grubi plan poglavlja, ispunila pola sveske.

Ali onda je došla Australija, kada je svet za mene potpuno izgubio smisao. I više nisam želela da izražavam kako se osećam. Jednostavno sam se ugasila. Tada je samo pogled na reči koje sam ispisala na stranici bio dovoljan da mi podigne žuč u grlo.

Od tada više nisam ni pogledala taj roman.

Oči moje sestre oduševljeno svetlucaju. „To je bio plan kada si napustila fakultet, Lusi, zar ne – da napišeš roman? Ali, nakon što si se vratila sa putovanja...“ Ona prestaje da priča, a znam šta zaista želi da kaže: da po povratku više nisam bila ista osoba kao pre.

„Potreban mi je novac“, kažem. „Ne mogu samo... da ne radim.“

„Zato nađi posao sa skraćenim radnim vremenom, samo da premoštiš. Troškovi života su mnogo manji ovde – mogla bi da se snađeš sa nekim opuštenijim poslom.“

Ne mogu poreći da mi je lako, od kada živim u Šorliju. Ogromna cena iznajmljivanja čak i samo jedne sobe u Džulsinoj zajedničkoj kući već mi izaziva blago lupanje srca.

Kako je moglo biti

„Zapravo“, kaže Taš, brzo trećući kao da joj se upravo upalila sijačica, „Ajvan traži nekoga da mu pomogne da vodi radnju.“

Tupo gledam u nju. „Ko je Ajvan? Kakva radnja?“

„Znaš Ajvana. Lukov tata.“

„Ne poznajem Luka, niti njegovog oca.“ Taš to često radi – ubaci ime nekog deteta i njegovih roditelja iz škole mog sestrića Dilana, od kojih većinu nikada ranije nisam niti srela niti čula za njih.

„Luk je u Dilanovom razredu. Njegov tata je vlasnik suvenirnice u gradu. *Kamičak i papir*.“

„Mesto gde se prodaju sveće za trideset funti po komadu?“

Taš se smeši. „Hajde – ti voliš znakove iz univerzuma, ili šta već. Ja sam uzela ovaj letak, Ajvan traži nekoga da pomogne u radnji... Ovo je *prilika*. Da završiš taj roman i uradiš ono o čemu si oduvek sanjala.“

Jednom, na fakultetu, grupa nas izležavala se u mojoj spavaćoj sobi, kada smo počeli da razgovaramo o našim najvećim strahovima. Svi smo se složili oko uobičajenih stvari – gubitak voljene osobe, ili bolest, ili dugovati do kraja života – ali postojala je jedna misao koja mi je neprestano odzvanjala u glavi kao zvono: promašiti svoj poziv. Nisam mogla da zamislim ništa gore od toga da previdim šanse – koliko god velike ili male – koje mi život šalje. I dalje ne mogu, čak ni svih ovih godina kasnije.

Osećam da mi se nešto komeša u stomaku pri pomisli da treba ponovo da upoznam osobu koja sam nekada bila.

„Pa?“ Moja sestra, moja najbolja drugarica, moja dugogodišnja uzdanica, gleda u mene, očiju živih od iščekivanja. „Šta ćeš uraditi, Lusi? Ostaješ ili ideš?“

4

OSTAJEM

„Dakle, tvoja sestra je rekla da si pisac.“

Samo šest kratkih dana od onog jutra u Tašinoj kuhinji, kada sam donela odluku da ostanem u Šorliju, a ona već govori svima da radim kao pisac, što zaista ne može biti dalje od istine.

Sastajem se sa Ajvanom, tatom Dilanovog drugara, u suvenirnici *Kamičak i papir* pre otvaranja. Prema Ajvanovim pričama, radi se o nagrađivanoj prodavnici poklona koja je predstavljena u brojnim časopisima – mada mi nije baš jasno koju nagradu bi prodavnica poklona mogla da dobije, a ni na trenutak ne verujem u njegovu tvrdnju da je Kejt Vinslet svratila prošlog leta da bi kupila veganski sapun za pedeset funti. Njegova odeća na neki način nagoveštava ambijent – nosi bele pantalone, mokasine i prugastu košulju kakve se najčešće viđaju na Regati Henli.

Unutrašnjost radnje je mešavina ležerne letnje elegancije, sa razapetim zastavicama, puno školjki i nautičkih pruga. Svrćala sam ovde nekoliko puta ranije, i samo bih se prenerazila cenama, pre nego što bih izašla praznih ruku. Naravno, to ne govorim Ajvanu, čoveku koji je poslednjih pet minuta proveo hvaleći se svojom profitom.

„Na neki način“, krotko kažem, odgovarajući na njegovo polupitanje, dok udišem miris eteričnih ulja, aromatičnih sveća i ručno rađenih osveživača za fioke. „Mislim, to je plan.“

Ajvan se mršti, kao da bi ozbiljno trebalo da revidiram svoje životne ciljeve upravo ovde među inspirativnim drvenim natpisima. „Pa, u svakom slučaju, sledeće godine se širim“, kaže on. „Uzimamo nekoliko malih prostorija u Safoku i zapadnom Londonu.“ Sklanja šiške sa očiju. „Slušaj, uglavnom bi trebalo da radiš ujutru radnim danima. Ja ili moja žena Klarisa preuzimali bismo po podne. Ali trebalo bi da radiš ceo dan svake druge subote.“

„Savršeno“, kažem.

„U redu. Pređimo na to kako funkcioniše kasa, hoćemo li?“

Klimam glavom i pratim ga do pulta, gde se nalazi ekran kompjutera, okrugla posuda za zlatnu ribicu puna ručno pravljenog sapuna, komplikovan asortiman papira za uvijanje i trake za koje se iskreno nadam da niko ne očekuje da ih diram. Već dugo sam mišljenja da su kese za poklone izmišljene s razlogom.

„Pa, o čemu je tvoj roman?“, kaže Ajvan, prijavljujući se na blagajnu.

Oklevam. „Pa, to je nekako... ljubavna priča, pretpostavljam.“

„Ah“, kaže on znalački. „Jedna od onih knjiga, zar ne?“

„Jedna od kojih knjiga?“

Kako je moglo biti

Vidim da pokušava da ne gestikulira obrvama. „Nevaljalih.“

Pročistim grlo. „Ne baš. U stvari, na neki način je zasnovana na mojim roditeljima.“

Deluje blago razočaran i nimalo ubeđen. „Pa, šta si radila pre ovoga? Taš je rekla nešto o reklamiranju.“

„*Figaro*“, kažem, a reč mi neočekivano zastaje u grlu dok pokušavam da ne zamišljam izraz Džordžijinog lica dok sam joj govorila da odlazim. Bez obzira na to šta se dogodilo između nas, uvek sam je smatrala prijateljicom. „Znaš li šta je to?“

„Izvini, nikad čuo. Dobro. Ukucaj ovaj kod ovde kako bi se prijavila. A onda ćemo uraditi nekoliko lažnih skeniranja koristeći čarape od vune alpake.“

Kada se vratim kod Taš oko ručka, kuća je prazna i potpuno mirna, obavijena tišinom kakvu sam zaista doživela samo daleko na selu. Ako je kuća puna, obično mogu da je isključim, ali, kad god sam sama, sruči se na mene kao vodopad. Za novogodišnje praznike, kada su Taš, Sajmon i Dilan otišli na skijanje u Šamoni na nedelju dana, morala sam da uključim ozvučenje u svakoj prostoriji – baš kao što radim sada – samo da bih se manje osećala kao jedini preživeli apokalipse. Da prigušim to dobro poznato bubnjanje u grudima.

Izgleda kao da će posao u suvenirnici *Kamičak i papir* biti u redu. Ajvan deluje kao dobar, mada pomalo smešan. Zamolio me je da počnem u subotu. Ali dok sam se vraćala autobusom kući, nisam mogla prestati da se pitam da li sam donela ispravnu odluku što sam ostala u Šorliju.

Mislim, stvarno – šta ja mislim da sam! U stvari, nisam ništa više od pisca u pokušaju koji nikada nije objavio ni pasus fikcije profesionalno. Možda je trebalo da odem u London, da se preselim kod Džuls, da se zaposlim u toj agenciji u Sohou. Možda još mogu.

Ali, dok sipam vuster sos preko tosta sa sirom, poruka od Džuls treperi na mom telefonu. Ona kaže da je Karinu sobu uzeo neko po imenu Najdžel, koji radi u finansijskoj reviziji. Očigledno je sa sobom doneo pravu *korpu mafina* kada se pojavio da je pogleda.

Pa, ja nikada ne bih mogla da se takmičim sa tim.

Ponovo gledam letak koji mi je Taš pokazala prošle nedelje, sada zakačen na kuhinjsku plutenu ploču, i osećam svež i nepoznat nalet uverenja. *Hajde! Možeš ti to.*

Samo treba da udahnem, i da verujem u univerzum. To je pristup koji je dobro funkcionisao u prošlosti: dobila sam posao u *Figaru* jer je Džordžija slučajno ispustila torbu punu namirnica ispred mene na ulici i, dok sam joj pomagala da je podigne, ubacila sam šalu o loše napisanom tekstu na pakovanju njene kutije muslija. Samo dvadeset četiri sata pre nego što sam prvi put srela Maksa, otvorila sam kolačić sudbine na kome je pisalo da je *Ljubav na putu*. Imam odlične rezultate sa detelinama sa četiri lista i jajima sa dva žumanca.

Moja vera u sve ove stvari je delimično nasledna – moji mama i tata su se upoznali na odmoru kada su imali dvadeset godina, nakon što je putnička agencija zabrljala i poslala mog tatu na Menorku, a ne na Majorjorku. Na zidu njihove kuhinje čak imaju i natpis *Što vam je namenjeno, neće vas zaobići*. Spremna sam da dozvolim da prođem i kroz sramotu i neprijatnosti, jer to osećanje u potpunosti prihvatam kao svoje.

Završavam sa jelom i odlazim u svoju spavaću sobu, i još jednom bacam pogled na jedinu stvar koju sam donela kući sa putovanja pre devet zima. Jedna sveska, u kožnom povezu. Kupila sam je specijalno pre nego što sam napustila zemlju, nameravajući da je ispunim i vratim se sa barem nečim što bih mogla da pokažem umesto katastrofe u prethodna tri meseca.

Prelistavajući je ponovo, vraćam se na svako mesto na kome sam sedela dok sam škrabala po tim stranicama – kafić na plaži u Maroku, park u Singapuru, bar u Kuala Lumpuru. A onda se još jednom suočavam sa onim što se dogodilo u Australiji. Suočavam se sa gorkom i neprijatnom realnošću da mi se, samo nekoliko sati nakon što sam napisala ovaj poslednji pasus – sada sa žaljenjem prstom prebacujem stranicu – jedan čovek u baru dva puta osmehnuo, i rekao mi da se zove Nejt.

A šta je sa Maksom? Ponovno upoznavanje sa ovom knjigom podsetilo me je koliko sam ga tada volela, kako je lebdeo u mojim mislima dok sam pisala. Sećam se koliko mi je trebalo da ga prebolim. Koliko